

A Délvidéki Magyar Közművelődési Szövetség

HAZÁNK TERÜLETÉNEK bármely részén az ott élő magyarság történelmi örökséget őriz: az ezeréves magyar földnek egy drága darabját, a mult szellemi hagyományait és az országrész magyar nemzeti szempontból fontos és sajátos történelmi távlatába állított, megoldásra váró feladatait. Ez a tétel különösen a peremvidékekre vonatkozik, mert a határokat képező országrészeknek gazdagabb és eseményekkel telítettebb a történelmi multjuk, leggyakrabban ezek képezik kívülről jövő igények, tervek és vita tárgyát, de az ott lakó magyarságot a legnehezebb nemzeti feladatok elé is állítják.

A peremvidékek magyarságának ezért történelmi távlatban kell gondolkoznia és feladatait megszabnia. Egy szervezetnek, amely a peremvidékek magyarságát összefogja, életét irányítja és célkitűzéseit megjelöli, munkájának alapjául az országrész történelmi multját kell hogy tekintse.

Az ezeréves magyar történelem ismerete hatalmas fegyver és alkalmas eszköz a magyar nemzeti célokat kutató és a jövőt megalapozó ember kezében. Öntudatot, erőt és biztonságot ad, tudása eszköz a mult tapasztalatainak és igazságainak leszűréséhez, megmutatja a jövő útját és kijelöli a haladás irányát és módját.

A Délvidék magyarsága is ennek a sokat szenvedett országrésznek szenvedéseiben és tapasztalatokban gazdag multjából merít erőt és öntudatot. Ez ad biztonságérzetet a jövőt illetőleg és megszabja egyúttal a délvidéki magyarságot magába foglaló nagy szervezetnek, a DMKSz-nek elvégzendő feladatait, haladásának útját és végső céljait is.

Történetíróink egy részének felfogása szerint a honfoglaló magyarság egyik első szállásterülete a mai Délvidék volt: a mai Títel és az ősi Bodrog helyén. Ez a gazdag országrész gyorsan népesült be. Az egységes államszerkezet nélkül itt élő idegen törzseket gyorsan, alig két század alatt felszívta vagy eltávolította a gyorsan szaporodó magyarság. Már Mátyás királyunk idejében 12 vár, 28 város és 529 helység volt a mai alig félannyi helység helyén és 1522-ből fennmaradt egy tizedlajstrom, amely egy százalék nemzetiséget sem talált a Délvidéken. Az ország talán legsűrűbb településű, leglakottabb vidéke volt ez, színmagyar és gazdag, melynek akkori helységnevei kivétel nélkül ősi magyar elnevezéseket tükröznek vissza.

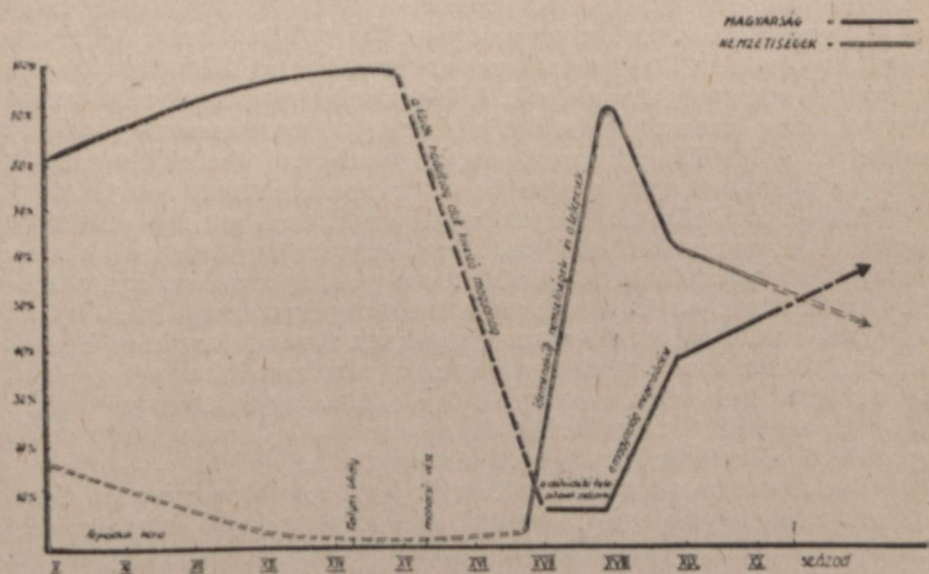
1526-ban bekövetkezett a mohácsi vész és 150 év alatt lakatlan, kietlen pusztasággá változott a gazdag Kánaán. A XVII. század végén alig 40 apró helységet tudtak összeszámlálni és a mocsaras, bozóttal benőtt földön talán 15—20.000 magyar bujdosott, kikerülve a várak, városok, falvak és templomok gaz alól még néha előbukkanó üszkös omladékaik.

Erre a kipusztult, üres magyar élettérre a XVIII. században a Habsburgok és főurak telepítési politikája hozott 160.000 németet,

ménékültként beengedett 180.000 szerbet, 60.000 bunyevácot és sokácot; a nagybirtokokra pedig a Felvidékről telepített ide 20—30.000 szlovákot és 10.000 ruszint. A magyarság arányszáma ebben a században talán a tíz százalékot sem ütötte meg és a mult század telekkönyveinek lapjait idegen nevekkal írták tele.

A Délvidéket az elmúlt században ismét több csapás érte. A néhány magyar községet a szabadságharc alatt a délről betörő hor-dák és nemzetiségi felkelők ismét feldúlták, a Bach-korszak alatt pedig a magyarságra nézve a körülmények a lehető legkedvezőtlen-nebbül alakultak. A kiegyezés utáni liberális korszak nemzetiségi politikája pedig egyenesen favorizálta a nemzetiségeket, minden kedvezményt ezeknek nyújtva, a majdnem tiszta nemzetiségi terü-leken vasútat, műútakat épített, míg az északi magyarabb vidékeket elhanyagolta.

A magyarság és a nemzetiségek arányszámának hozzávetőleges és valószínű alakulása a történelem folyamán a Délvidéken.

Minden kedvezőtlen körülmény ellenére is a magyarság élni-akarása csodát tett. Az itt lakó, kis számú magyarság hallatlan szívóssággal ragaszkodott az ősi földhöz, biológiai ereje megsokszorosodott és a legkedvezőtlenebb körülmények között, a nemzetiségek óriási politikai, társadalmi, de különösen gazdasági nyomása ellenére annyira előtört, hogy ma arányszáma az egész Délvidéken 40 százalékot, Bácsmegyében 46 százalékot tesz ki. A nemzetiségek arányszáma a lélekszámmal együtt ugyanezen idő alatt lassú, de határozott apadást mutat. A Délvidék legértékesebb gazdasági javainak birtokában a politikai kedvezmények, a többségből eredő erő és a nemzetiségi, egyházi szervezethez ellenére ezek a népcsoportok

sorvadási jelenséget mutatnak. Legújabb statisztikai kutatásaink még azt is sejtetni engedi, hogy a legutóbb államhatalmon volt népbácskai törzse az elmúlt 22 év szinte melegágyi levegőjében is megtartotta visszaesését a népszaporulatban, míg a magyar többségű területek és szigetközségek rajokat tudtak kibocsájtani nemcsak a nemzetiségi területek, hanem még a Balkán felé is. Leszögezhető tény az is, hogy a magyarság kulturális fölénye a megszállás alatt is megtartotta vezetőszeropét. Itt tehát egy, még tudományosan alig elemezhető folyamat megy végbe a magyarság számbeli és gazdasági előretörését erősítve, ellentétben hazánk néhány más peremvidékének negatív folyamatával.

Lehetne-e szebb feladatot kitűzni a délvidéki magyarság szervezete, a Délvidéki Magyar Közművelődési Szövetség elé, mint azt, hogy ezt a folyamatot meggyorsítsa és megfelelő eszközök alkalmazásával, céltudatos, tervszerű munkával a mohácsi vész előtti állapotot állítsa vissza? Ujra magyarrá tenni a honfoglaló ősök első szerzeményét, magyar élettérre változtatni ezt az aránylag kis ország-részt, amely ma az ország adójának aránytalanul magas hányadát és a beszolgáltatási pontok 31 %-át adja.

Röviden ebben foglalhatjuk össze a délvidéki magyarság nagy népi szervezetének motorikus erőt jelentő belső tartalmát. A Szövetség a megszállás alatt számbavevő, összefogó és főként kulturális irányítást adó szervként alakult. A felszabadulás nemcsak a határokat nyitotta meg, hanem a láthatárt is kitágította, messzevezető új utakat mutatott. A DMKSz alkalmas arra, hogy a benne tömörült népi erők alapján vezetőszeropet kapjon és a tervszerű munkát irányítsa.

Ennek a feladatnak megoldásánál senki nem gondolt erőszakos eszközökre, amelyek történelmi alkotmányunk és törvényeink szellemével ellenkeznének. A délvidéki magyarság azonban éppen azokat az alkotmányos és törvényadta lehetőségeket akarja kihasználni, amelyek a vele együtt élő nemzetiségeknek is rendelkezésére állanak és amelyekkel azok szabadon és minden alkalmat kihasználva élnek is: a szabad kulturális és nemzeti fejlődés, az egymást megsegítésén alapuló szociális felemelkedés és a szervezett összefogásból eredő gazdasági előretörés lehetőségeit és eszközeit.

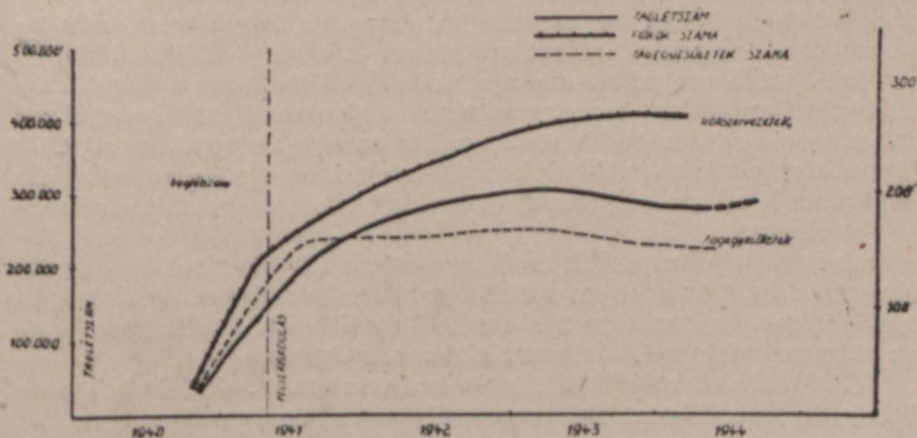
Ezen instrumentumok közül egyik legfontosabb a most már korlátlan, széles népi alapokon nyugvó szervezés: a legkisebb települési helyeken és a szórványokban is állandó összeköttetést, irányítást és végrehajtást biztosító szervezetek kiépítése, melyet igaz és mély tartalommal bíró, nagyvonalú propaganda segít elő. A megszállás alatti és felszabadulás utáni gyors és meredeken felfelé vezető irányt mutató fejlődés bizonyítja, hogy céljainkat akkor és most mennyire felfogták és magukévá tették a legszélesebb és legmélyebb néprétegek is. A megszállás alatt rövid néhány hónapon belül másfélszáz szervezet épült ki 150.000 fizető taggal és túlnyomó többségben népi vezetőkkel. Azóta három év telt el, a szervezetek száma ma már 265, közel 300.000 beszerkezett taggal. Nincs lakott település a felszabadult Délvidéken, beleértve a nagyobb tanyacsoportokat, az összes nemzetiségi községeket és szórványtelepeket is, ahol ne működne tevékeny DMKSz szervezet. Ez egyúttal bizonyítja azt is, hogy nincs

olyan nemzetiségi községünk, ahol ne élne magyarok, nem is olyan rossz arányszámban.

Egyes tanyák, szórványcsaládok felkutatása még természetesen folyik. A tiszta magyar területeken a beszervezett magyarság aránya 65 %, a nemzetiségekkel kevert, de jelentős magyar lakosságú helységeiben 75—80% és a szórványközségekben, ahol az összetömörítő nyomás a legerősebb, közel 100%. A szervezetek keretét és eszközt jelentenek, nélkülözhetetlen alapot, ezért fenntartásukra nagy gondot fordítunk. Az irányító központ és a szervezetek között az összeköttetés közvetlen, bensőséges és élénk. Évi 10.000 levél, a tájékoztató és irányító köriratok és nyomtatványok tízezrei, a propaganda rölapok százezrei, a központ részvételével tartott évi közgyűlés, több tagértekezlet, a falulátogatások és kiszállások évi hétszázas átlaga bizonyítja ezt. A szervezetek belső élete teljesen alkotmányos, a szervezet- és faluvezetők mindig azok, akiket a nép akar és akik mögött a tömeg áll, legyen az pap, tanító, gazda, kovácsmester vagy béres. A minden befolyástól mentes népakarat érvényesül, a pártpolitika teljes kizárásával. A népi szellem érvényesül minden vonalon, a megszállás alatt kialakult társadalmi, vagyon, rang és osztálykülönbségeket eltüntető formában. A tekintélyt és az irányító hatalmat a vezetők személyi értéke adja meg, amelyet egy testvéri közösségben a nép megbecsülése, tisztelete és szeretete vesz körül. A szervezet és a tömeg életét és tevékenységét megbízható, tájékoztató, irányító, lelkesítő szolgálat, a propaganda tartja ébren.

A DKSZ SZERVEZÉSI EREDMÉNYEI

A fundamentumot képező keret és eszköz birtokában a délvidéki magyarság tervszerűen veszi igénybe a többi eszközöket is, amelyek a kitűzött célhoz: a Délvidék magyar vezetéséhez és magyarrátételéhez vezetnek.

Nevünkhöz és célkitűzésünkhöz híven fő eszközünk a kulturális tevékenység. Ma, három év múltán nagyrészt már betapasztottuk a megszállás okozta hiányokat. A kiépített szervezet és az eredmé-

nyesen, gyorsan és hatékonyan működő propaganda tette lehetővé, hogy három éves munkatervünk keretében 1941-ben megindítottuk az egész magyarságot átfogó népművelési tevékenységet, amelyet 1942-ben átvett a velünk legszorosabb kapcsolatban dolgozó hivatalos népművelés. Azóta mi kezdeményezzük, szervezzük és propagáljuk a népművelést, amelyet a kultuszkormányzat rendkívül megértéssel irányít, támogat és a népművelési titkárok, a tanítók százai, a délvidéki magyarság legjobb barátai és munkatársai végeznek. Ez a hároméves munkaterv alapján való összeműködés eredményezte, hogy eddig 30.000 magyar végezte el felnőtt korában, magánúton a VI. elemi iskolát s biztosított magának elhelyezkedési lehetőségeket, politikai jogokat és szerzett olyan alapvető műveltséget, amelyet tovább építhetünk. Ebben a pillanatban is a tanfolyamok százain görnyednek az iskolapad fölé a magyar férfiak, gazdák és kétkézi munkások ezrei. Ujvidéken például, ahol 1941 őszén a felszabadult Magyarországon a 36.000 magyar lakosnak nem volt annyi szavazati joga, mint a 18.000 szerbnek, a különbség nemcsak kiegyenlítést nyert, hanem helyreállott az arány is. Ma, fáradságos napi munkája végén, a magyar tantestület teljes létszámmal dolgozik 153 tanfolyamon. Ez a nagyszabású népművelési tevékenység kiterjed természetesen az analfabétákra is. E két csoporton túl pedig nemzetnevelő tanfolyamok adják meg a sajátos magyar műveltséget a megszállás alatt felnőtt és iskolázott társadalomnak. Egészen széles tömegekre hatnak a legtöbb helyen hetenként tartott, rendkívül látogatott ingyenes kultúrelőadások, amelyeket évről évre irányított tárgykörrel lát el a kitűnően összehangolt DMKSz-népművelési titkári együttes. A korlátozott lehetőségek között is gondosan kiválogatott könyvtárral látunk el 65 olyan nemzetiségi községet, ahol magyar könyvet évtizedek óta nem láttak és jelenleg 25, átlagban 150 kötetes vándorkönyvtárunk járja útját szórványainkban és a tanyavilágban. Ezt az alapokat lerakó munkát támasztja alá a kiadásunkban eddig 13.000 példányban megjelent tanfolyam-segédkönyvsorozat, amely az alapvető ismeretek valóságos breviáriuma és amelyet a néptől nem lehet visszavásárolni. 5.000 példányban jelentek meg egyéb népművelési könyveink, köztük a „Gyermek és család” című, mely az utolsó példányig elfogyott.

Eddig vázolt kulturális tevékenységünk alapokat rak le egy jól méretezett, erős és arányos ívekkel a magasba szökkenő kultúrépítmenyhez, melynek messze uralnia kell a délvidéki kultúrtájat. Vanak már oszlopok is és dolgozunk már a magasban is.

A Délvidéket behálózzák a szabadegyetemek, a különböző akadémiai és szabadliceumok. Ezenkívül kedveltek és még a tömegektől is látogatottak a magas színvonalú irodalmi és művészeti esték. A statisztikai görbe itt is maradék nélkül ívelést és vastagodást mutat. A munka lázában azonban ezen a területen még nem jött létre a teljes tervszerűség és irányítottság. A szabadegyetemek a szegedi egyetem égisze alatt folynak és a legközelebbi jövőben szükség lesz a kívánt irányban az egyetem vezetése mellett az egységes magasfokú népművelési munkaterv megvalósítása.

A DMKSz-ből sarjadt ki a Szenteleky Társaság, a magyar írók

délvidéki összefogása, amely ma is tesvéregyesületnek számít. A Kalangyát hosszú időn keresztül mi adtuk ki és ma is támogatjuk. Szenteleky összegyűjtött műveit hat kötetben most jelentettük meg. Irodalmi téren a DMKSz nemcsak támogat, hanem felhívja a figyelmet és felkelti a tömegek érdeklődését is. A délvidéki írók könyveinek első vásárlója, terjesztője és adományozója a Szövetség.

A délvidéki képzőművészet támogatása szerves része munkánknak. A délvidéki festőket, szobrászokat, grafikusokat a DMKSz Szépművészeti Céh tömöríti magába, amelyet mi adminisztrálunk, költségvetéssel látunk el és művésztelepét fenntartjuk. Ez számos kiállításon már meggyőzte a magyar közvéleményt a Délvidék értékeiről. Művészfiatalságunk nálunk nevelődik, telepünk a művészek második otthona és munkahelye. A tagok nagy száma, munkáik tömege és színvonala pedig arányszámukat messze meghaladó vezetésről és fölényről tanúskodik.

Zeneművészeti osztályunk számos énekkart irányít, támogat és nevel. Nagyon eredményes törekvése a parasztnépzenei felállítás és szerepeltetése. Egészen a Szávaig és a bánáti hegyekig terjedő népdalkutatási működést fejt ki és a kiadásunkban megjelent Délvidéki Daloskönyv dalai meggyőző bizonyítékát adják a Délvidék ősi magyarságának. A Fruskagóra tövében meghúzódó, árpádkori magyar településű falvak nemcsak a Dunánál lejjebb húzódó régi népi határainkat bizonyítják, hanem a bennük gyűjtött dallamok, az ott felvett fényképeken látható tiszta ázsiai jellegű csavart oszlopos tornácok, a Délvidék ezeréves magyar kultúrájáról és örökségünk elsőbbségi jogáról győznek meg mindenkit a multban terjesztett rafinált politikai, történelmi és földrajzi hazugságokkal szemben. Zeneművészeti osztályunk szervezte be a Délvidék zenei életét is. A Szövetség erkölcsi súlyával vívta ki a Délvidéki Konzervatórium életrehívását, amely ma a fővárosiak után az ország egyik leglátogatottabb zeneiskolája. Ennek a munkának az eredménye az Ujvidéki Filharmonia és az Ujvidéki Kórus, ez a két országos viszonylatban is magasszínvonalú intézmény. A DMKSz szervezte be a délvidéki daloskerületet is.

Nagy fontosságot tulajdonítunk kulturális szempontból, de nemzetpolitikai vonatkozásban is a Délvidék néprajzi értékeinek, amelyek felkutatása, ápolása és továbbfejlesztése egyik lényeges célkitűzésünk. Szép gyűjtőmunkát végeztünk ezen a téren is, az idő és a szakemberek hiánya azonban késleltetően hat. Bokrétaink, parasztnépzéseink és népi együtteseink irányítottan és teljes ellenőrzés mellett szolgálják ezt a vonalat.

Rendkívül nagy súlyt helyezünk egyetemi ifjúságunk előkészítésére. Ők veszik át majd a Délvidék vezetését és ezért tisztában kell lenniük a bennünket vezérlő eszmékkel, a délvidéki kérdésekkel és feladatokkal. Meg kell tanulniok használni az általunk alkalmazott eszközöket és fegyvereket. Öt egyetemista és főiskolás szervezetünkben a délvidéki ifjúság 95%-a tömörült, szám szerint 480-an. Szervezeti életük hasonló a többi DMKSz szervezetéhez és a délvidéki magyarság áldozatkészségéből előteremtett jelentős évi költségvetésüket némi irányítás mellett önállóan használják fel főként diák-

szociális célokra. Élénk egyesületi életet élnek, heti kötelező táborozásaikon minden magyar és délvidéki probléma megvilágítást kap, a 84 szórványközség felkutatását, az évi 700 falulátogatás és kiszállás oroszlánrészét ők végzik. Külön tanfolyamokon képezzük ki őket a szórványkérdésben, a szervezés és a propaganda területén. A jövő magyar vezető nemzedék így kap elméleti horizontot és gyakorlati tapasztalatokat.

Középiskolai vonalon főként szervezéssel és támogatással segítjük elő a megszállás alatti úr betöltését, az utánpótlást és a magyarság arányszámát megillető, sőt meg is haladó értelmiség megteremtését. Itt két vezető szempontunk van: a szórványmagyarság értelmiségi rétegének megteremtése és népi értékek felszínre hozása. Ez utóbbi törekvésünk megvalósításában jelentős tényező lesz újonnan felállított képességvizsgáló osztályunk. A kultuszkormányzat gazdag bőkezűséggel ontotta a magyar iskolákat a Délvidékre, de a maximális számot majdnem megközelítő közép- és szakiskolák sem tudják felvenni a jelentkezők valamennyiét.

A DMKSz eredményes működése és mindannyiunk nagy céljának elérése nem képzelhető el igen aktív nemzetvédelmi és nemzetpolitikai tevékenység nélkül. Erős, fegyelmezett, rendkívül öntudatos, nemzeti és keresztény szellemű, áldozatkész és küzdőképes, előretörő magyarságot kell kézben tartanunk. Nemzetvédelmi tevékenységünk ezt célozza, nemzetpolitikai téren pedig észre kell venni minden veszélyes megmozdulást, ezeket elhárítani és ellensúlyozni, a hibákat kiküszöbölni és a szabad területeken előretörni. Talán ide tartozik a legfontosabb kérdés is, a népszaporulat kérdése, amelynek meg kell tartani, sőt néhol emelni kell a mult századbeli arányát. Ezt, a legfőbb cél érdekében a legelső vonalra helyezzük feladataink között. Aktiv kezdeményezésre, hála a magyar telepítési politikának, a magyar szociális tevékenység Délvidékre való kiterjesztésének alig van szükség. Ezeken a területeken inkább megfigyelésre és segítségre törekszünk és elősegítjük a Délvidék magyar jövőjébe vetett feltétlen hit terjesztését. A fejlődés egészen kiváló, minden várakozást meghalad és a legnagyobb reményekre jogosít. Mindössze két mérsékeltlen egykés községünk van a többszáz között, s ez fokozott munkára buzdít.

Mindezek a feladatok vonatkoznak elsősorban a délvidéki magyar szórványokra. Nincs település, ahol ne volna magyar, de a szórványközségek teljes elszigeteltsége, évszázadokon keresztül elhagyatottsága legszorgosabb gondunkat követeli meg. A sokfajta és és nagyszámú nemzetiség ellenére is a disszimiláció nem ölt olyan mértéket, hogy azt már eddig is jórészt meg ne akaszthattuk volna. Remény van a folyamat ellenkező irányba való fordítására is a disszimilálódott magyarság visszahódításával. Két-három községben a küzdelem igen erős és nagy felkészültséget igényel. A nemzeti, lelki, kulturális, szociális és gazdasági szórványgondozást részben teljesen beszerveztük, részben a szervezés nagyvonalúan és igen erős ütemben folyik. Itt is csak a kiépített szervezetek képezik alapját mindennek. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy legtöbb helyen a szórványok

erős gyarapodása észlelhető és talán néhány szórványközségünk rövidesen meg is szűnik szórvány lenni.

A feladat megoldására szükséges eszközök, mint látható, teljes összhangban vannak. Az egy ritmusban dolgozó gépek együttes termelő munkáját mindig újabb, a fejlődés menetével, a szellemi, erkölcsi és anyagi lehetőségekkel arányban álló instrumentumok kiépítésével segítjük elő, beillesztve azokat üzemtervünkbe és a termelés harmóniájába.

A nemzetiségi vidéken igen erőteljes szociális munkát fejtünk ki az illetékes tényezők segítségével. Különösen szórványvidéken szükséges ez, ahol az idegeneknél szolgáló gazdasági cseléd szociális helyzete sokszor kétségbeesztő és legtöbbször még hatósági közbelépést is követel. Saját közszükségleti, kenyér, ruházkodási, fűtési és férőhelygondjuk mellett a 8—10 gyermek felnevelésének, pusztá testük betakarásának és éhes szájuk legalább részbeni kielégítésének feladata mellett ezeknél csupán szellemi tényezőkkel hatni nem lehet. Eddig csak a legtátongóbb és legészrevehetőbb sebeket tudtuk vékony írral bekenni. Igen nehezen járható, hosszú út van még hátra. A szórványvidékek szociális kérdésének megoldását égető nemzeti szempontok is sürgetik. Szociális tevékenységünk ezért egyelőre erre a vidékre szorítkozik, de itt teljes bevetéssel dolgozunk.

Ez alkalommal nem tudunk kitérni tevékenységünk ezerfelé ágazó minden részletére, nem mutathatunk rá az új magyar telepések gondjaira, a hazatérők ügyes-bajos dolgaira, a tanonckérdésre, a Délvidék magyar egén röpködő sportrepülők követelődző és anyagi erőnket meghaladó kívánságaira és a délvidéki magyar élet sok-sok más megnyilvánulására.

Utoljára hagytuk egyik fájó és talán minden előbbivel egyenrangú problémánkat, a gazdasági kérdést. Az ingatlanmegosztás aránytalansága javulást mutat és majdnem hibátlan telepítési tevékenységen kívül alig van más tennivaló, minthogy a magyarság természetes fejlődését, parasztnépünk földszeretét és terjeszkedési vágyát alkalmas hitelpolitikával és némi irányítással elősegítsük. Sokkal nehezebbek a kis és nagyipari, kis és nagykereskedelmi és pénzügyi kérdések, melyeknél az aránytalanság már egészen szembeszökő. A nemzetiségek gazdasági szervezeteivel, központosított tőkéjével és tervszerű munkájával még nem vagyunk versenyképesek. Van egy egészen nagyszabású és eredeti elgondolás, amely a gazdasági feladatok megoldását ráépítené a mi meglevő, jól működő és kevés átállítással erre is alkalmas átfogó szervezetünkre. Mint minden nagyszabású tervnek és nagy nekilendülésnek, nagyok az akadályai és nagy az ellenállási felülete ennek is. Alapos okunk van azonban arra a feltevésre, hogy az idő és a mindinkább sürgető körülmények meghozzák ennek a kérdésnek a megoldását is.

Történelmi távlatból mutattunk rá eddig megtett, jelenlegi és biztató jövőbe vezető utunkra. A hároméves munkatervre kiszabott idő elteltével készített nyereségmérleg azt mutatja, hogy elképzelésünk, vezérlő eszménk nemcsak ideális síkon mozog, hanem az legkézzelfoghatóbb gyakorlati valóság. Történelmi időkbe születünk bele, történelmi problémákat fogtunk meg és sok százezer, a meg-

szállás alatt összelelegedett és közösségi szellemtől áthatott magyar összefogása járható utat teremtet. A szorgos gonddal végzett vizsgálat, a lelkiismeretes mérlegelés azt mondja, hogy a délvidéki magyarság nemzeti egységben, biológiai erőben, dinamizmusban, kultúrában és a szociális gondolatban máris vezet. A gazdasági élet egy részén fejlődés és terepnyerés van, a másik részén pedig egészséges elgondolások és a kivitelre erős akarat.

A jövő biztatónak, a nagy terv megvalósíthatónak s a cél elég gyorsan elérhetőnek látszik. De a délvidéki magyarságnak még egy óriási feladattal kell megbirkóznia: második helyre téve minden különlegesen délvidéki tervet, 12 millió magyar testvérével együtt átküzdenie a márt, megvívni az élethalálharcot és a magyar győzelem érdekében szervezési képességeit, összefogásból eredő erejét, közösségi szellemét, áldozatkészségét, öntudatos magyarságát, küzdelemhez és harchoz szokott lelkét és fizikai erejét, mindenét a haza szolgálatába állítani.

HEGEDŰS LÁSZLÓ

MAGYAR SZÓRVÁNYOK A DÉLVIDÉKEN

OLYAN TARKA nemzetiségű tájban, mint a Délvidék, ahol a különböző nyelven beszélő emberek egymásra utalva élnek együtt, azok kénytelen-kelletlen megtanulják egymás nyelvét, megismerik és sokszor öntudatlanul, máskor talán tudatosan is átveszik egymás szokásait, házait, esetleg ruházatát s így bizonyos egyformaság alakul ki a tájban; ez teszi az együttélő népeket összetartókká, földiekké. És ha van a táj által megszabott délvidéki szellem, úgy az népek, fajták, vallások fölött álló szellemi tulajdonság, jellemvonás. Ezzel nem akarom azt mondani, hogy a délvidéki nemzetiségeknél feltalálható közös jellemvonások egyben a köztük lévő harmóniát, egyetértést, vagy éppen az összetartást is jelentik. Nem. Lehet ez a közös sajátság éppen ellenkezőleg az egyes nemzetiségeknek a többiekkel szemben való bizalmatlansága, megnemértése, vagy éppen gyűlölete is.

Valamennyi nemzetiségnek, fajtának, vallásnak van egy, a Teremtő által eleve beoltott közös tulajdonsága, ami tájtól és időtől független: hogy szaporodni, terjeszkedni, erősödni akar mindegyik a többi rovására. A fajoknak ez a harca az erősebb, életrevalóbb nép fejlődését és a gyengébb hanyatlását, sőt pusztulását eredményezi. Ebben a vonatkozásban a földrajzi tényezőknek is fontos szerepük lehet, mert a saját életterében élő nemzetiség — a Délvidék esetében a magyarság — előnyben van a többiekkel szemben, akinek a táj természeti viszonyai kevésbé felelnek meg. Nézetem szerint ez az egyik oka s magyarázata annak, hogy a délvidéki magyarság számaránya a XIX. század eleje óta erősen megjavult.

Vannak természetesen szép számmal más tényezők is, amik a nemzetiségek egymás közti versengését befolyásolják. Ezek között szerepel a politikai hatalom kérdése. Ez hat közvetlenül, mert minden államhatalom a saját fajtáját kívánja első sorban erősíteni és gyarapítani a maga földjén. Számptalan gazdasági, kulturális, stb.